

<https://doi.org/10.31861/mediaforum.2025.16.270-281>

УДК: 321(316.4)

© Ірина Кіянка¹

© Ігор Микуш²

© Юрій Пемпусь³

ЗАРУБІЖНІ ПРАКТИКИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ: ДОСВІД США

270
— Співпраця між державними органами та громадськими організаціями являє собою динамічні та багатогранні відносини, які відіграють вирішальну роль у сучасному управлінні, соціальному забезпеченні та політичних інноваціях. Завдяки аналізу різних міжнародних моделей, включаючи досвід Сполучених Штатів, Європейського Союзу, Скандинавії, Канади та Австралії, стає очевидним, що такі партнерства є невід'ємною частиною вирішення складних суспільних проблем. Ця співпраця будується на передумові, що жоден окремий сектор – уряд, бізнес чи громадянське суспільство – не може повністю вирішити дедалі складніші проблеми, з якими стикається сучасне суспільство. Використовуючи унікальні переваги кожного сектору, уряди та громадські організації можуть працювати разом, щоб створити більш комплексні рішення.

Однією з найважливіших переваг співпраці уряду та громадських організацій є підвищення ефективності державних програм. ГО часто мають глибокі зв'язки з місцевими громадами та добре спроможні зрозуміти та реагувати на потреби. Їхня близькість до суспільства дозволяє їм пропонувати індивідуальні заходи, які можуть допо-

¹ Докторка політичних наук, професорка кафедри міжнародних відносин і дипломатичної служби Львівського національного університету імені Івана Франка, E-mail: kiyanka@i.ua; <https://orcid.org/0000-0002-3100-7796>.

² Аспірант кафедри публічного врядування Інституту адміністрування, державного управління та професійного розвитку Національного університету «Львівська Політехніка», E-mail: Mykush2307@urk.net.

³ Аспірант кафедри регіонального та місцевого розвитку Інституту адміністрування, державного управління та професійного розвитку Національного університету «Львівська Політехніка», E-mail: u.pempus@ukr.net; <https://orcid.org/0009-0005-6528-0706>.

внювати ширші урядові ініціативи. У таких випадках, як Сполучені Штати, де федеральні уряди та уряди штатів співпрацюють з громадськими організаціями над програмами охорони здоров'я та соціальних послуг, цей суспільний досвід виявився необхідним для створення більш відповідних та ефективних державних послуг.

Ключові слова: громадські організації, державне управління, політична система, інформаційний простір, громадянське суспільство, волонтерство.

Foreign Practices of Interaction between Government Bodies and Public Organizations: the Experience of the USA

Cooperation between government agencies and civil society organizations is a dynamic and multifaceted relationship that plays a crucial role in modern governance, social welfare and political innovation. Through the analysis of various international models, including the experience of the United States, the European Union, Scandinavia, Canada, and Australia, it becomes clear that such partnerships are an integral part of solving complex social problems. These collaborations are built on the premise that no single sector – government, business or civil society – can fully address the increasingly complex challenges facing modern society. By leveraging the unique strengths of each sector, governments and civil society organizations can work together to create more comprehensive solutions.

271

One of the most important benefits of government-CSO collaboration is the increased effectiveness of government programs. CSOs often have deep ties to local communities and are well positioned to understand and respond to needs. Their proximity to society allows them to propose tailored interventions that can complement broader government initiatives. In cases such as the United States, where federal and state governments have partnered with CSOs on health and social service programs, this community expertise has proven essential to creating more relevant and effective public services.

Keywords: civil society organizations, public administration, political system, information space, civil society, volunteering.

Постановка проблеми. У сучасному світі громадські організації відіграють ключову роль у формуванні суспільного порядку, захисті прав громадян і реалізації соціальних ініціатив. Взаємодія між органами державної влади та громадськими організаціями стала невід'ємною частиною процесів прийняття рішень, спрямованих на

покращення якості життя та забезпечення стійкого розвитку суспільства. Ця співпраця важлива як для громадських ініціатив, що отримують підтримку для реалізації своїх програм, так і для урядів, які залучають досвід, знання та довіру громадських лідерів і організацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У даній статті до уваги взято низку матеріалів міжнародних фондів щодо розвитку громадського сектору у США, позитивні кейси для інших донорів та волонтерів. А також програми, ресурси для біженців, інвалідів та ветеранів війни, дітей. Дані американського корпусу, фонди підтримки неурядових організацій, програми для захисту прав людини. Наукові дослідження Т. Боланда Т, Саламона Л., Селські Дж та інших науковців.

Мета статті – акцентувати увагу на позитивній практиці щодо співпраці органів влади США та громадських організацій, їх впливу на соціальну політику, екологію та програми розвитку.

Виклад основного матеріалу. Успішна взаємодія між урядом та громадськими організаціями часто ґрунтується на принципах прозорості, підзвітності та довіри. На місцевому рівні ця співпраця може проявлятися у вигляді залучення ГО до реалізації соціальних послуг, участі в місцевих радах і консультаційних комітетах. На національному рівні уряди окремих країн, як-от Канада та Австралія, використовують механізми грантового фінансування та формують довгострокові програми підтримки громадських ініціатив. Водночас, у деяких країнах існує практика створення громадських рад, що функціонують при урядових установах і сприяють відкритому діалогу між державою та представниками громадськості.

Іншою важливою рисою зарубіжного досвіду є формування інституційних рамок для співпраці. Уряди багатьох країн створюють спеціальні агентства, що займаються підтримкою громадських організацій, або формують підрозділи у державних установах, відповідальні за партнерство з громадянським суспільством. Наприклад, в США існує Corporation for National and Community Service (CNCS) (AmeriCorps...), яка спрямовує ресурси на підтримку волонтерських та громадських програм, тоді як у Європейському Союзі діють програми на рівні Європейської комісії (Funding opportunities), що фінансують проекти ГО у різних сферах суспільного життя.

Аналізуючи зарубіжний досвід взаємодії органів влади та громадських організацій, важливо звернути увагу на переваги та виклики

цих процесів. З одної сторони, взаємодія держави та громадських організацій дозволяє набагато ефективніше вирішувати різнобічні соціальні проблеми, розвиває демократичні процеси та має на меті підвищити якість життя своїх громадян. Проте, надмірна залежність від державного фінансування та державної підтримки може доволі сильно послабити незалежність громадських організацій, а також обмежити їх можливості аналізу та критики дій уряду. Саме через це більшість світових держав намагаються збалансувати підтримку ГО, забезпечуючи їх необхідними ресурсами задля їхньої безперервної діяльності, але водночас зберігаючи на ними автономію. Зважаючи на все вищезазначене, варто дослідити та проаналізувати зарубіжний досвід щодо взаємодії органів влади та громадських організацій, адже це відкриє для нас можливості визначити ефективні підходи, які можуть бути імплементовані в межах української практики, а також виявити потенційні виклики та працюючі практики. Це надасть нові перспективи для створення власних моделей розвитку конструктивної співпраці між державою і громадськістю, а також впливу громадянського суспільства на прийняття політичних рішень.

273

Взаємодія між владою, бізнесом і громадськістю є ключовим елементом сучасного демократичного суспільства. Сучасні підходи до цієї взаємодії засновані на розумінні того, що жоден з цих секторів не може самостійно вирішувати складні соціальні, економічні чи екологічні проблеми. Існує кілька моделей, які описують цю співпрацю, зокрема модель трикутника співпраці (англ. *governance triangle*) (Salamon L.M. 2002; Bovaird T. 2004; Selsky J.W. 2005), що включає уряд, бізнес і громадянське суспільство. Вона заснована на ідеї, що кожен з цих акторів має свою індивідуальну роль і відповідальність у вирішенні різнобічних суспільно-соціальних проблем.

Уряд відповідає за розробку та впровадження політики, а також за забезпечення правового регулювання та підтримки загальних суспільних благ. Він відіграє роль координатора, визначає пріоритети розвитку і створює нормативно-правову базу для діяльності інших акторів. Бізнес, в свій час, забезпечує економічну діяльність, створення робочих місць і розвиток інновацій. Бізнес може відігравати важливу роль у фінансуванні соціальних проектів через корпоративну соціальну відповідальність та партнерство з громадськими організаціями. Громадянське суспільство представлено громадськими організаціями, волонтерськими рухами та активістами, які надають

послуги, висловлюють думку суспільства, забезпечують контроль над діями уряду і бізнесу та сприяють реалізації проектів на рівні місцевих громад.

Ця модель передбачає собою надзвичайно тісну співпрацю між усіма трьома вищезгаданими сторонами задля досягнення стійкого демократичного розвитку та вирішення суспільно-соціальних питань. До прикладу, у проектах соціального напрямку уряд може забезпечити громадську організацію нормативною підтримкою та ресурсами, в той час як бізнес буде інвестувати у запропоновані проекти, а громадська організація, у той час, зобов'язується їх ефективно реалізувати та курувати їх, оцінюючи на різних етапах впровадження.

274 — Іншою ж популярною моделлю – є модель багаторівневого врядування, яка надзвичайно поширена в країнах Європейського Союзу. Ця модель є більш складною та узагальнює взаємодію різних урядових структур з громадськими організаціями та місцевим бізнесом на різних рівнях – від місцевого до національного, а також виходячи на міжнародну арену. При цьому, ця модель передбачає не виключно співпрацю в межах якогось одного рівня, але і повний супровід та координацію між ними. Такий рівень взаємодії важливий для реалізації великих національних та міжнародних проектів, наприклад, у сфері забезпечення прав людини або боротьби з тероризмом.

Однією з форм такого виду взаємодії є модель публічно-приватного партнерства. Публічно-приватне партнерство є моделлю співпраці, за якої держава та приватний сектор спільно реалізують проекти, зазвичай у сфері інфраструктури, освіти або медицини. У цій моделі бізнес бере на себе частину фінансових та операційних зобов'язань, тоді як держава забезпечує нормативно-правову базу і часто є основним регулятором.

Також варто згадати про ще одну популярну модель взаємодії як соціальний діалог, що являє собою механізм консультацій та переговорів між владою та громадськими організаціями, який спрямований на досягнення взаємного консенсусу з питань соціальної, культурної та економічної політики. У такій моделі важлива роль відводиться лобістським групам і асоціаціям, що представляють інтереси конкретних суспільних груп і захищають їхні права у взаємодії з державою та бізнесом.

Ця тісна співпраця між громадськими організаціями та державними структурами надає низку переваг, що сприяють контролю та ефективності державних цільових програм. Завдяки цим тісним зв'язкам, держава здатна набагато краще реагувати на потреби населення, використовуючи як свій так і зовнішній досвід та ресурси для реалізації соціальних ініціатив. При цьому, це сприяє підвищенню підвітності та прозорості державного управління, оскільки громадські організації здатні виконувати контролюючу функцію, спостерігаючи за дотриманням державними інституціями своїх зобов'язань. І це не лише зменшує рівень корупційності всередині країни, але і зміцнює суспільну довіру до держави. Окрім того, громадські організації відіграють важливу роль у впровадженні інновацій, пропонуючи нові креативні та гнучкі рішення задля вирішення гострих та складних суспільно-політичних проблем, що, частіше, є набагато більш ефективним, ніж традиційні пропозиції державних чи бізнесових структур.

Однак така співпраця стикається з низкою викликів, одним із яких є нестача фінансування. Багато громадських організацій залежні від грантів держави або бізнесу, що може обмежувати їхню незалежність та маневровість у прийнятті рішень. Іншою проблемою є можливість виникнення конфліктів інтересів, особливо у випадках, коли бізнес намагається використати партнерство для досягнення власних економічних вигод, що може не відповідати інтересам суспільства. Бюрократичні процедури також створюють суттєві перешкоди, сповільнюючи процес ухвалення рішень і стримуючи розвиток спільних ініціатив. Це може призводити до того, що важливі соціальні проекти не встигають адаптуватися до змін або своєчасно вирішувати нагальні проблеми, що ставить під загрозу їхню ефективність.

Для Сполучених Штатів Америки взаємодія між державою та громадськими організаціями є фундаментальною частиною демократичної системи країни, що розвивалась протягом багатьох століть та має довгу історію взаємодії. Громадські організації завжди відігравали вирішальну роль майже в усіх сферах діяльності Сполучених Штатів. Як на загальному федеральному, так і на місцевому рівнях уряди тісно співпрацюють з громадськими організаціями, забезпечуючи для них як нормативну, так і фінансову підтримку задля реалізації спільних ініціатив.

Міністерство охорони здоров'я та соціальних служб (U.S. Department of Health) є одним із найбільших органів федерального уряду США, яке активно взаємодіє з громадськими організаціями через різноманітні програми. Наприклад, ініціативи з боротьби з бідністю, охорони здоров'я, допомоги дітям та людям похилого віку фінансуються за рахунок грантів та контрактів, що надаються некомерційним організаціям.

Однією з найбільш відомих програм HHS є Head Start (Head Start Services) – ініціатива, спрямована на забезпечення доступу до ранньої освіти для дітей із малозабезпечених родин. ГО, що беруть участь у програмі, допомагають створювати освітні можливості, а також забезпечують підтримку в сферах охорони здоров'я та соціальної адаптації дітей. Програма фінансується через гранти, які розподіляються між місцевими організаціями, що працюють безпосередньо з родинами.

276 — Іншим важливим прикладом є програми, спрямовані на боротьбу з ВІЛ/СНІДом. HHS співпрацює з багатьма некомерційними організаціями для надання медичної допомоги та підтримки хворих, а також для підвищення обізнаності серед громадян.

Співпраця з організаціями з питань прав людини США також мають численні приклади співпраці уряду з ГО у сфері прав людини. Одним із прикладів є партнерство з такими організаціями, як American Civil Liberties Union (ACLU) (American Civil Liberties Union) і Human Rights Campaign (HRC) (The Human Rights), які активно залучені до захисту прав людини в контексті расової рівності, гендерних прав та захисту прав ЛГБТ+ спільнот.

Для американського уряду це є звичайною практикою звертатись до громадських організацій з метою проведення незалежних досліджень, моніторингу та консультацій при розробці політик в сфері прав людини. Такі організації здатні впливати на державні рішення, що спрямовані на нормативізацію прав національних меншин, мігрантів, людей з інвалідністю та інших.

Екологічні ініціативи та співпраця з екологічними організаціями Екологічні організації в США, такі як National Resources Defense Council (NRDC) (National Resources), також мають значний вплив на розробку та реалізацію екологічних політик. Наприклад, уряд США в рамках політики з боротьби зі змінами клімату фінансує та підтримує програми з відновлюваної енергетики та захисту довкілля, залу-

чаючи до цього ГО для проведення наукових досліджень, підвищення обізнаності населення та впровадження нових ініціатив.

Співпраця між урядом і громадянськими організаціями стала основою для прийняття ряду важливих екологічних законів, зокрема Clean Air Act (The Clean Air Act 1990) та Endangered Species Act (Endangered Species 1973). Важливо, що ГО не тільки лобіюють нові закони, а й беруть активну участь у їх впровадженні та моніторингу.

Модель взаємодії між урядом та громадськими організаціями в США може суттєво відрізнятись на рівні федерального уряду та урядів окремих штатів. Це зумовлено різними рівнями компетенцій, масштабами проблем і ресурсів, доступних для реалізації громадських ініціатив.

На федеральному рівні уряд має можливість фінансувати великі національні ініціативи, що охоплюють всю країну. Багато федеральних агентств, таких як Міністерство охорони здоров'я, Міністерство освіти або Міністерство праці, активно взаємодіють з ГО через систему грантів і контрактів. Федеральний уряд також забезпечує нормативне регулювання діяльності громадських організацій, встановлюючи стандарти прозорості, звітності та підзвітності.

277

Однак через велику кількість процесів і бюрократію на федеральному рівні процес ухвалення рішень може бути досить повільним. Також велика частина федерального фінансування розподіляється через конкурентні гранти, що означає, що не всі громадські організації можуть отримати підтримку для своїх проєктів.

Варто зауважити, що в американській практиці штати відіграють доволі індивідуальну роль у формуванні місцевих політик, саме тому взаємодія між громадськими організаціями на рівні окремих штатів є більш гнучкою та адаптованою до місцевих потреб. Яскравим прикладом є практика Каліфорнії чи Нью-Йорку, де впроваджена розвинена система підтримки місцевих громадських організацій, чия діяльність спрямована на подолання проблеми бездомності, питань в сфері охорони здоров'я та захисту навколишнього середовища (Homelessness Programs). Уряди окремих штатів використовують фінансування громадських організацій як інструмент залученості до вирішення суспільно-політичних проблем, забезпечуючи при цьому прямих контакт зі своїми громадянами.

Іншими прикладами успішних ініціатив на рівні окремих штатів можуть бути програми по боротьбі з наркотичною залежністю, які

фінансуються через громадські організації з метою надання допомоги залежним та їх сім'ям. У штаті Массачусетс було створено низку програм, що були спрямовані на реабілітацію та інтеграцію таких людей, де залучені громадські організації відіграли важливу роль в управлінні та впровадженні таких програм (Drug and Alcohol Rehab).

В Сполучених Штатах на місцевому рівні громадські організації мають неабияку свободу в експериментуванні та впровадженні нових підходів до вирішення актуальних проблем, що дозволяє місцевим урядам швидко адаптувати політику до своїх потреб. При цьому, уряди штатів дуже часто заохочують інноваційні підходи, а громадські організації, в свій час, стають важливими учасниками цих ініціатив.

278 — Також громадські організації відіграють вирішальну роль у формуванні політик у Сполучених Штатах Америки. Саме громадські організації надають зібрану інформацію, яку уряд використовує для ухвалення кінцевих рішень, тим самим проводячи дослідження, що впливають на законодавчі процеси, лобіюючи все новіші та ефективніші зміни.

Громадські організації також є основними ініціаторами незалежних досліджень, які і стають, у майбутньому, основою для розробки нових політик. До прикладу, екологічні організації проводять аналізи наслідків змін клімату та працюють над розробкою рекомендацій для уряду щодо покращення політики у сфері захисту навколишнього середовища. Аналітичні центри, такі-от як Brookings Institution (Brookings...), активно залучені до формування рішень у сфері економіки, соціальної політики та національної безпеки, подаючи до уряду свої рекомендації на основі проведених досліджень.

Лобіювання є ще однією ключовою функцією ГО в США. Організації, такі як Environmental Defense Fund (Environmental...) або ACLU (American Civil Liberties), лобіюють інтереси громадян у конгресі та інших урядових структурах, представляючи конкретні законодавчі ініціативи. Вони також можуть виступати посередниками між громадянами та урядом, допомагаючи просувати інтереси окремих груп.

У США широко розвинена практика громадських консультацій, коли уряд звертається до ГО за рекомендаціями щодо нових політик. Це дозволяє залучати експертів з громадських організацій до процесу розробки та впровадження нових законів, а також сприяє підвищенню прозорості в процесі ухвалення рішень. ГО часто входять до

складу дорадчих комітетів при уряді, що дозволяє їм безпосередньо впливати на політичні процеси.

У Сполучених Штатах громадські організації відіграють ключову роль як партнери уряду на всіх рівнях, сприяючи формуванню політики, вирішенню суспільних проблем та захисту інтересів громадян. Така співпраця ґрунтується на принципах прозорості, підзвітності та взаємної вигоди, що забезпечує ефективність цих партнерств у розвитку суспільства.

Однією з найгостріших є фінансова стійкість громадських організацій. Багато організацій значною мірою покладаються на гранти від уряду чи бізнесу, що може призвести до залежності та обмежити їх автономію. Ця фінансова залежність може поставити під загрозу здатність громадських організацій критикувати урядову політику або відстоювати суперечливі позиції. Ризик конфлікту інтересів також є великим, особливо коли підприємства, залучені до таких партнерств, переслідують власні економічні інтереси за рахунок ширших соціальних цілей. Ця напруга може підірвати цілісність співпраці та створити тертя між партнерами, як це видно в певних державно-приватних партнерствах, де комерційні інтереси не завжди можуть узгоджуватися з цілями суспільного добробуту.

279

Висновки. Підсумовуючи, америкнаський кейс взаємодії органів влади з громадськими організаціями, варто взяти й до уваги бюрократичний характер державних установ може перешкоджати ефективності цих партнерств. Складні адміністративні процедури та повільні процеси прийняття рішень можуть затримувати реалізацію спільних проектів, знижуючи їх результативність та своєчасність. Особливо це проблематично при вирішенні нагальних соціальних питань, які потребують швидких і рішучих дій. Наприклад, хоча скандинавські країни успішно інтегрували неурядові організації в процес прийняття рішень, проблема подолання бюрократичних складових залишається перешкодою для максимального використання потенціалу цієї співпраці.

Зарубіжний досвід співпраці уряду та громадських організацій підкреслює як величезний потенціал, так і внутрішні виклики такого партнерства. Незважаючи на те, що ГО привносять цінний досвід, інновації та підзвітність, забезпечення фінансової стійкості та незалежності цих організацій залишається ключовим питанням їх ефективного функціонування. Крім того, вирішення конфліктів

інтересів і подолання бюрократичної неефективності є важливими для оптимізації цієї співпраці. У міру того, як роль громадянського суспільства продовжує розвиватися, потреба в міцнішому, більш рівноправному партнерстві між урядами та неурядовими організаціями ставатиме все більш важливою. Ця співпраця має важливе значення не лише для покращення надання державних послуг, але й для сприяння більш демократичному, інклюзивному та стійкому суспільству, здатному вирішувати багатогранні виклики XXI століття. Майбутнє управління полягає в цих міжгалузевих партнерствах, де сильні сторони уряду, бізнесу та громадянського суспільства об'єднані для загального блага.

References:

1. AmeriCorps – What We Do. <https://americorps.gov/about/what-we-do>
2. American Civil Liberties Union – ACLU History. <https://www.aclu.org/about/aclu-history>
3. Bovaird T. 2004. Public–Private Partnerships: From Contested Concepts to Prevalent Practice. *International Review of Administrative Sciences*.70(2). P. 199-215. <https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1177/0020852304044250>
4. Brookings Institution – About Us. <https://www.brookings.edu/about-us/>
5. Drug and Alcohol Rehab in Massachusetts. American Addiction Centers. <https://americanaddictioncenters.org/treatment-centers/massachusetts>
6. Endangered Species Act (1973). <https://www.fws.gov/law/endangered-species-act>
7. Environmental Defense Fund – Who we are. <https://www.edf.org/about>
8. Funding opportunities for NGOs. European Commission. https://commission.europa.eu/funding-tenders/how-apply/eligibility-who-can-get-funding/funding-opportunities-ngos_en
9. Head Start Services. An Office of the Administration for Children & Families: Office of Head Start. <https://www.acf.hhs.gov/ohs/about/head-start>

10. Homelessness Programs and Resources. The Substance Abuse and Mental Health Services Administration. <https://www.samhsa.gov/homelessness-programs-resources>

11. Salamon L.M. 2002. The Tools of Government: A Guide to the New Governance. https://spia.uga.edu/faculty_pages/tyler.scott/teaching/PADP6950_Spring2017/Readings/Salamon.2002.Ch1.pdf

12. Selsky J.W. & Parker B. 2005. Cross-Sector Partnerships to Address Social Issues: Challenges to Theory and Practice. *Journal of Management*. 31(6) P. 849-873. https://www.researchgate.net/publication/247570170_Cross-Sector_Partnerships_to_Address_Social_Issues_Challenges_to_Theory_and_Practice#full-text

13. National Resources Defense Council. <https://www.nrdc.org/about>

14. The Clean Air Act. (1990). <https://www.boem.gov/air-quality-act-1967-or-clean-air-act-cao>

15. The Human Rights Campaign – Our Mission. <https://www.hrc.org/about>

16. U.S. Department of Health and Human Services – About HSS ²⁸¹
<https://www.hhs.gov/about/index.html> —